

ЗА ФИНАНСИРАНЕТО НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ

Кастрева-Монова, В. (2017). *Финансова автономия в българското училище в условията на делегираните бюджети*. София: Парадигма. ISBN 978-954-326-3196

Галин Цоков

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Монографичният труд „Финансова автономия в българското училище в условията на делегираните бюджети“ на д-р Ваня Кастрева в обем от 301 стандартни страници, от които основен текст – 290 страници. Авторката е използвала 118 литературни източника, от които 92 на кирилица и 26 на латиница, списък от 31 нормативни документа и 33 интернет ресурса. Текстът в раздел *Приложения* обхваща още 150 страници – образци на стандартизирано интервю и въпросници, както и резултати от проведеното емпирично изследване в табличен и графичен вид. В структурно отношение книгата се състои от увод, четири глави, изводи и препоръки, приноси, литература, приложения.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи в монографията

Избраната от авторката тема е актуална не само за теорията и управлението на образованието, но и за практиката, свързана с осъществяването на училищната автономия в българската образователна система. Това е така, защото проблемите, разработени в монографията, са свързани не само с анализ, но и с конструиране на нови модели за усъвършенстване на

системата на делегирани бюджети в образователните организации и оттам за повишаване на ефективността на финансовата автономия в българското училище. Иновативен момент в труда е и дизайнът на емпиричното изследване на управлението на финансите в българските училища в условията на прилагане на системата на делегираните бюджети. Проведеното от авторката емпирично изследване в такива мащаби и с такава методика е новост за образователния мениджмънт у нас, която открива нов етап в изследване на управлението на училищните финанси в условията на автономия. В този смисъл, разработената от Ваня Кастрева тема има своята висока научна стойност.

Методология и методи на изследването, осъществено в монографичния труд

В рамките на монографичния труд е осъществено представително емпирично изследване, което респектира със своята мащабност, обхват на изследваните проблеми, прецизност на използваните статистически методики, методи и инструменти за анализ. Проучени са мненията и отношенията на няколко целеви групи респонденти – представители на държавната и местната администрация, директори на училища, учители, родители, представители на училищните настоятелства и на НПО. Изследването е осъществено чрез онлайн инструмент – анкетна карта, състояща се в модифициран онлайн формуляр. Достъпът до него е осъществен чрез електронна поща чрез хипервръзка за достъп до анкетата в периода септември – ноември 2014 г. Резултатите от анкетата са обработени чрез използване на програмния продукт Microsoft Excel. Анкетната карта е стандартизиран въпросник. Мнението на анкетирания респондент е представено чрез вербални скали (общо 20). Вторият използван инструмент е „дълбочинно интервю“ с цел получаването на допълнителна информация за състоянието на финансовата автономия в условията на делегиран бюджет. Интервюто съдържа пет открити въпроса, които се попълват саморъчно от експертите.

Впечатлява извадката на изследваната съвкупност – тя съставлява 21 % от генералните съвкупности на наблюдаваните групи респонденти. Обемът на извадката е 1485 представители на държавната и местната администрация (107), директори – 511, учители – 322, родители – 430, училищни настоятелства – 115. Анализът на резултатите е задълбочен и дава обективна информация за финансовата автономия в наблюдаваните училища. Особено ценен е анализът и по отношение на данните за други видове автономия – педагогическа, административна, нормативна, организационна, кадрова, финансово-икономическа. За целта е използван коефициент на съставен индикатор за всяка автономия, който варира от

3,08 до 3,39. С най-висок коефициент на автономия е кадровата (3,39), а с най-нисък – нормативната (3,08).

Приноси и значимост на монографията за науката и практиката

Научните приноси на монографичното изследване могат да се сведат до следното.

Теоретико-научни приноси

– В рамките на национално представително изследване е осъществен подробен анализ (едномерен и крос-анализ) на актуалното състояние на училищната автономия и нейните финансови аспекти в условията на делегиран бюджет.

– За първи път в изследване за финансовата автономия е направен едномерен анализ на мнението на всички участници в образователния процес: държавни и местни органи на управление, директори на държавни и общински училища, учители, родители, представители на училищни настоятелства и неправителствени организации в сферата на образованието.

– Осъществен е задълбочен анализ на мнението на представителите на държавната и местната власт, родителите и представителите на местната общност на национално ниво по въпроса. Комплексно е очертана картина на контрола и отчетността на резултатите от действието на системата на делегирани бюджети

Научно-приложни приноси

– Разработен е вариант за финансиране по формула, отговаряща на съществуващите потребности.

– Направени са конкретни предложения за промяна на съществуващата формула за определяне на средствата по делегираните училищни бюджети.

– Формулирани са предложения за промяна на нормативно-правната уредба за повишаване финансовата автономия в българските училища.

Дисертацията показва, че авторката Ваня Фердинандова Кастрева-Монова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Книгата съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Като цяло, монографичният труд печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

– значимост и актуалност на разработения проблем;

– комплексен анализ на теоретичните постановки за определяне на същността и спецификата на съвременните проблеми на училищната автономия и финансовата автономия в частност;

– задълбочен анализ на системата на делегирани бюджети в българските училища;

- съществено, на много високо ниво мащабно емпиричното изследване;
- на основата на добрия теоретичен, количествен и качествен анализ, осъществен в изследването, авторката формулира значими обобщения и препоръки, свързани с изследваната проблематика.

FOR THE FINANCING OF THE BULGARIAN SCHOOL

Kastreva-Monova, V. (2017). *Financial Autonomy in the Bulgarian School under the Conditions of the Delegated Budgets*. Sofia: Paradigma. ISBN 978-954-326-3196

✉ **Prof. Dr. Galin Tzokov**
Faculty of Pedagogy
University of Plovdiv
Plovdiv, Bulgaria
E-mail: g_tzokov@abv.bg